

Terytoria niesamodzielne na świecie – poziom rozszerzony

Geografia

Terytoria niesamodzielne na świecie – poziom rozszerzony

Narzędzia: ArcGIS Online

Materiały (dane): dane Natural Earth dostarczone w serwisie ArcGIS Online

Cel: Utworzenie mapy prezentującej terytoria niesamodzielne; próba zdefiniowania prawidłowości w rozmieszczeniu terytoriów niesamodzielnych na świecie.

Źródła:

1. Dane Natural Earth dostosowane na potrzeby realizacji zajęć lekcyjnych z geografii;
2. Urzędowy wykaz nazw państw i terytoriów niesamodzielnych, GUGiK, Warszawa 2023

1. Wstęp

Określenie liczby państw na świecie nie jest proste. Według kryteriów ONZ (niepodległość, sprawowanie realnej władzy, uznanie międzynarodowe na całym świecie obecnie (2025 rok) są 195 państwa niepodległe. Nie każdy jednak obszar lądowy przynależy do któregoś z nich. Istnieje bardzo wiele, bo aż **69** terytoriów niesamodzielnych. Niektóre z nich są administracyjnie częścią innego państwa np. Gujana Francuska będąca departamentem zamorskim Francji czy Ceuta i Melilla – hiszpańskie miasta (eksklawy Hiszpanii) lub Svalbard – norweska prowincja.

Terytoria niesamodzielne to obszary (najczęściej wyspy), będące bądź terytoriami zależnymi od innych państw, bądź terytoriami o nieustalonym statusie. Najczęściej terytoria takie posiadają swoją własną stolicę, będącą ośrodkiem administracyjnym oraz flagę, która nierzadko jest identyczna bądź bardzo podobna do flagi państwa, od którego są uzależnione. Nie posiadają jednak własnej władzy ustawodawczej, wykonawczej, sądowniczej ani innej formy niepodległych rządów. Część terytoriów posiada jednak czasem znaczną autonomię np. Grenlandia czy Wyspy Alandzkie. Zdarza się, że terytoria niesamodzielne nie są w ogóle zamieszkane, jednak posiadają znaczenie strategiczne w światowej geopolityce.

Część obszarów świata to państwa nieuznawane. Kraje te ogłosiły niepodległość, ale nie uzyskały pełnego uznania międzynarodowego. Wśród nich znajdują się np. Kosowo, Abchazja, Tajwan, Sahara Zachodnia.

Mamy też terytoria sporne - np. region Dżammu i Kaszmir, Górski Karabach.

Podczas dzisiejszej lekcji utworzymy własną mapę oraz spróbujemy utworzyć aplikację, prezentującą terytoria zależne o różnym statusie; Spróbujemy również zdefiniować prawidłowości w rozmieszczeniu terytoriów zależnych na świecie.

2. Zadania

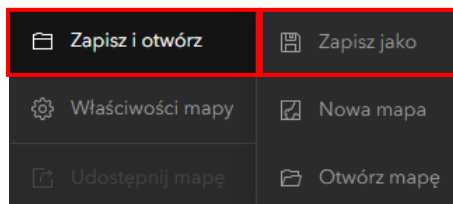
1. Zaloguj się do swojego konta ArcGIS Online.

2. Z górnego panelu wybierz zakładkę **Mapa**,

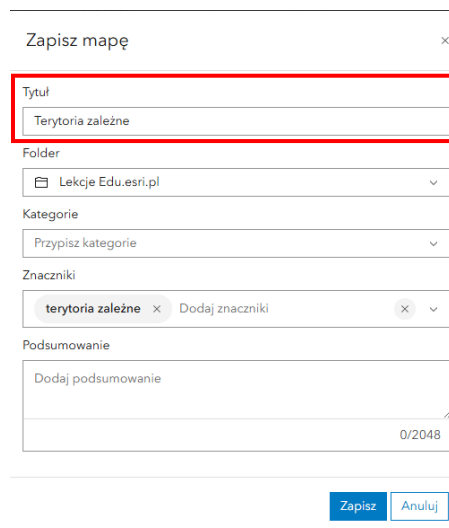
Strona główna   Galeria   **Mapa**   Scena   Notatniki   Grupy   Zawartość   Instytucja

domyślnie powinna zostać otworzona przeglądarka Map Viewer, jeżeli jednak tak się nie stanie wybierz **Otwórz w aplikacji Map Viewer** z górnego panelu.

3. Z lewego panelu wybierz **Zapisz i otwórz**, a następnie **Zapisz jako**.

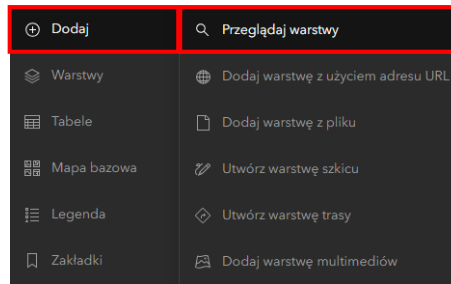
Wprowadź nazwę mapy oraz znaczniki (tagi).

A screenshot of the 'Zapisz mapę' (Save Map) dialog box. The 'Tytuł' (Title) field is highlighted with a red box and contains the text 'Terytoria zależne'. Other fields include 'Folder' (Lekcje Edu.esri.pl), 'Kategorie' (Przypisz kategorię), 'Znaczniki' (terytoria zależne, Dodaj znaczniki), and 'Podsumowanie' (Dodaj podsumowanie). The 'Zapisz' (Save) button is highlighted in blue.

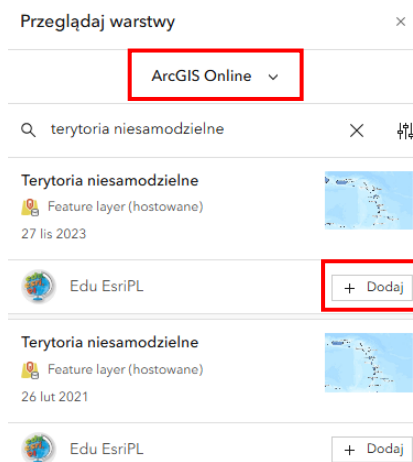
4. Wybierz opcję **Zapisz**.

5. Dodaj dane do mapy. W tym celu z lewego panelu wybierz **Dodaj**, a następnie **Przeglądaj warstwy**:

Terytoria niesamodzielne na świecie – poziom rozszerzony

- Odszukaj i wczytaj warstwę **Terytoria niesamodzielne** z zasobów ArcGIS Online. Za pomocą przycisku z symbolem plusa dodaj warstwę do mapy:

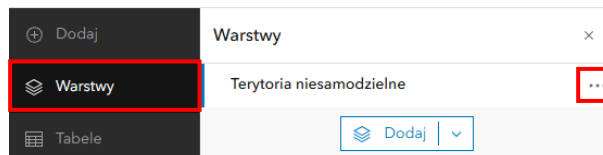

Wskazówka: Jeżeli po wyszukaniu pojawią się dwie warstwy o tej samej nazwie wybierz tą z późniejszą datą.

- Oddal widok mapy.

Wskazówka: Możesz skorzystać z funkcji **Powiększ do warstwy**, dostępnej po kliknięciu symbolu

☰ obok nazwy warstwy.

- Skonfiguruj okna podręczne. Okna podręczne wyświetlają informacje o danym obiekcie po kliknięciu na niego. W tym celu wybierz opcję **Warstwy** z panelu po lewej stronie ekranu, następnie kliknij na nazwę swojej warstwy. Po prawej stronie ekranu uaktywni się nowy panel, wybierz opcję **Okna podręczne**.

Terytoria niesamodzielne na świecie – poziom rozszerzony

Właściwości

Style

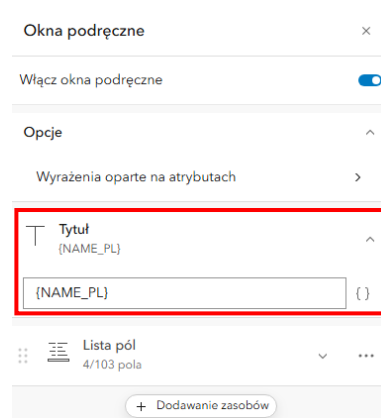
Filtruj

Efekty

Agregacja

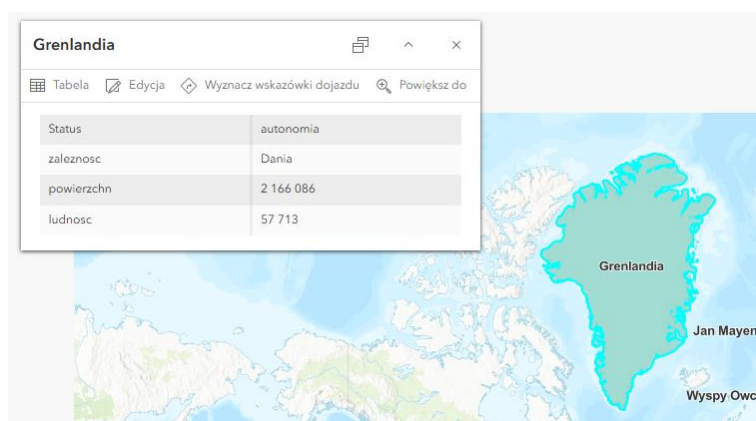
Okna podręczne

9. Okno podręczne ustaw tak, aby w tytule okna podręcznego wyświetlany był atrybut „**NAME_PL**” (polska nazwa).

10. Zamknij kartę, klikając symbol .

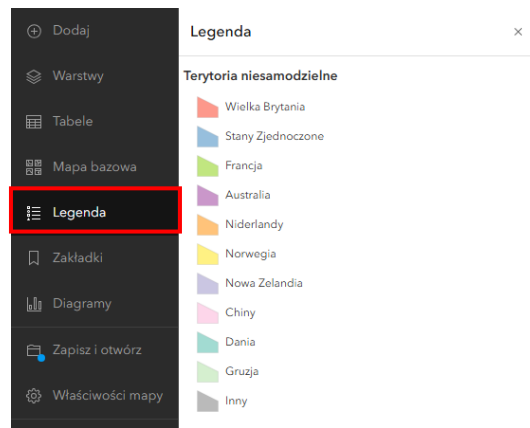
11. Na mapie wskaż na dowolny obiekt, aby sprawdzić wygląd okna podręcznego.

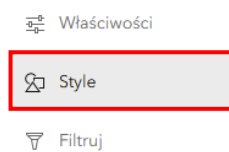
12. Zapoznaj się z legendą do mapy, w tym celu z panelu po lewej stronie wybierz

Legenda.

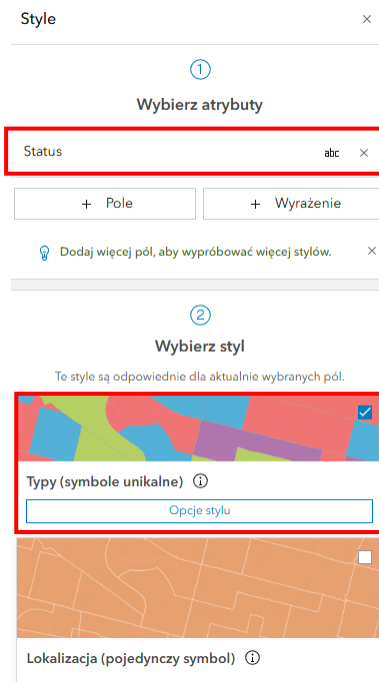
Terytoria niesamodzielne na świecie – poziom rozszerzony

13. Zmień symbolizację warstwy. Z panelu po prawej stronie wybierz **Style**:

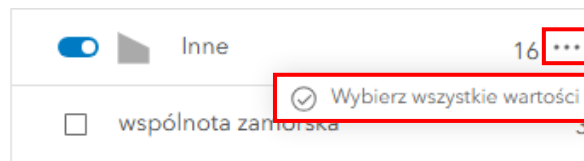
14. Wybierz atrybut do przedstawienia: **Status**. Wybierz styl rysunku jako **Typy (symbole unikalne)**:

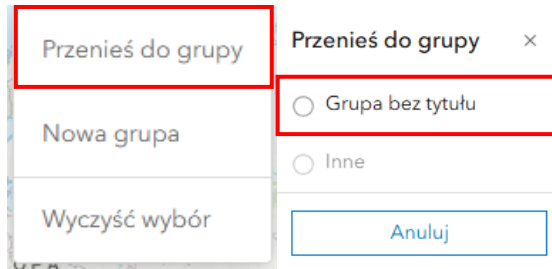
15. Wybierz **Opcje stylu**.

16. Przesuń widok do grupy **Inne**. Kliknij symbol i wybierz opcje **Wybierz wszystkie wartości**.

Terytoria niesamodzielne na świecie – poziom rozszerzony

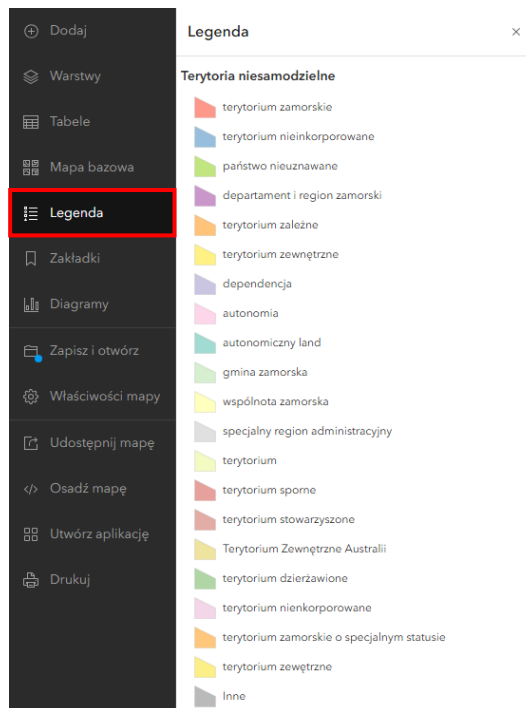

17. Następnie wybierz **Przenieś do grupy** i **Grupa bez tytułu**.

18. Zatwierdź całość ustawień poprzez kliknięcie **GOTOWE** na dole panelu.

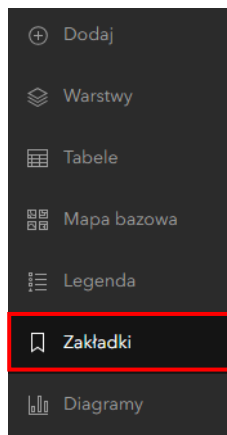
19. Wyświetl legendę do warstwy:

20. Utwórz zakładki przestrzenne, prezentujące obszary, w których występują liczne terytoria niesamodzielne (terytoria zależne od różnych państw oraz terytoria o nieustalonym statusie).

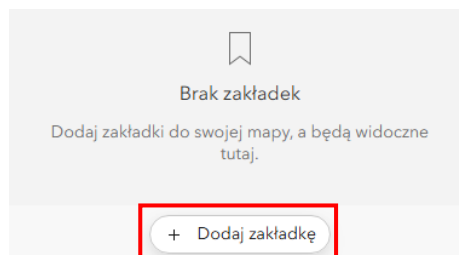
Terytoria niesamodzielne na świecie – poziom rozszerzony

W tym celu z lewego panelu wybierz **Zakładki**.

Sugerowane zakładki: **zachodni Pacyfik, północny Ocean Atlantycki**.

21. Przybliż mapę do danego obszaru, a następnie kliknij na opcję **Dodaj zakładkę** i wprowadź odpowiednią nazwę:

22. Dodaj kilka zakładek, a następnie sprawdź ich sposób działania - oddal widok mapy i kliknij na wybraną zakładkę.

23. **Zapisz mapę**. Zapoznaj się z wykonaną mapą, a następnie odpowiedz na poniższe pytania:

Zadanie 1: Korzystając z tabeli atrybutów warstwy „Terytoria niesamodzielne”, podaj wszystkie unikalne wartości statusów terytoriów niesamodzielnych.

Odpowiedź: .....
.....
.....
.....

Terytoria niesamodzielne na świecie – poziom rozszerzony

Wskazówka: W przypadku zadań: 1, 3, 4 i 5 skorzystaj z filmu instruktażowego [Selekcja danych z tabeli atrybutów](#).

Zadanie 2: W których regionach świata występują obszary skupień terytoriów niesamodzielnych? W jakich najczęściej strefach klimatycznych?

Odpowiedź:

.....

Pytanie 3: Podaj nazwę terytorium niesamodzielnego o największej powierzchni. Jaka jest jego powierzchnia? Od którego państwa jest zależne?

Odpowiedź: .....

Pytanie 4: Podaj nazwę terytorium niesamodzielnego o największej liczbie ludności. Ile osób je zamieszkuje? Od którego państwa jest zależne?

Odpowiedź: .....

Pytanie 5: Jakie jest pokrycie terenu większości terytoriów zależnych na świecie? Skorzystaj z mapy bazowej „Zobrazowania”?

Odpowiedź: .....

Wskazówka: Jak zmienić mapę bazową, dowiesz się z filmu [Nawigacja i pomiar na mapie](#).

Pytanie 6: Na podstawie udzielonych wcześniej odpowiedzi oraz dostępnych źródeł podaj ogólną charakterystykę terytoriów niesamodzielnych. Dlaczego obszary będące terytoriami niesamodzielnymi nie są niepodległymi państwami?

Uwzględnij następujące charakterystyki:

powierzchnia, liczba mieszkańców, strefa klimatyczna, pokrycie terenu, położenie względem państw/innych terytoriów niesamodzielnych, procesy historyczne.

Odpowiedź: .....

.....

.....

.....

Ciekawostka: Grenlandia, będąca autonomią Danii, ma powierzchnię około 50 razy większą od państwa, od którego zależy, lecz jej ludność jest aż 100 razy mniejsza!

Terytoria niesamodzielne na świecie – poziom rozszerzony

- 24.** Na podstawie filmu instruktażowego [Tworzenie aplikacji Story Maps](#) utwórz aplikację, w której zaprezentujesz odpowiedzi uzyskane na pytania ze scenariusza. Opublikuj aplikację, aby umożliwić zapoznanie się z zagadnieniem terytoriów niesamodzielnych osobom, które nie są specjalistami z dziedziny geografii.

Dziękujemy za skorzystanie z naszych materiałów.

Zespół Edukacji Esri Polska Sp. z o.o.

OBSERWUJ NAS

Platforma edukacyjna

Facebook

Grupa nauczycieli

Geografia